

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 8.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20— K
pol leta . . . 10—
četrt leta . . . 5—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrstico. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
Štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

DRAGO HUDE:

Novim tovarišicam in tovarišem.

Iz megle idealov stopate v resno delo, v življenje in trpljenje. Pozdravljeni, sobojevniki! Lepa in nad vse koristna je naša služba; izpolnjevati jo torej moramo najvestneje.

Pripravite se na njo zato najskrbnejše, kajti ob strahih naših potov so nprave, ki streme za tem, da nam bodo metale polena pred noge, ki nas bodo zadrževale v opravljanju službe, in ki nam bodo delale težkoče, kjer se bo le dalo. Vi pa idite nemoteno dalje svojo, med trnjem začrtano pot. Učitelj bodi trd in neizprosni v stremljenju za svojimi cilji. Noben stan ni bil do sedaj toliko zaničevan kot naš; za noben stan ni svet imel od pričetka in vse vekove do danes, tako malo razumevanja, kot za učiteljski. Pred nedolгим časom se je moral učitelj loviti za postranskimi zaslužki, ako je hotel živeti. Še danes ni razumevanja za šolstvo v ljudstvu, zato tudi ne za učiteljski stan. Še danes je po kmeth ljudi (v mojem okolišu 90 %), ki bi vse dali, samo da ne bi otroci morali hoditi v šolo. 25 % šoloobveznih otrok nisem mogel spraviti niti enkrat v šolo v celem letu. In mislite, da je bil kdo kaznovan? Bog obvari! Mladi tovariši, radi tega je treba naše šolske oblasti obrniti tako, da bo prišlo navzgor, kar je spredaj — smeti pa morajo proč.

Sodelavci! Težko bo vaše delo ali toliko lepše bo enkrat plačilo. Na svojem potu stisnite krepko gorjako v roke in hajdi za svojim smotrom. Imejte vero v sebe in svojo moč, kajti verjemite mi, da se učitelj ne sme zanašati na druge. V vseh drugih stanovih je uradnik našel zaslonbo pri svoji predpostavljani oblasti, le učitelja ni štivil okr. šol. svet dosedaj nikdar, pa če se mu je tudi godila očitna krivica. Naši dosedanjí nadzorniki so bili le zato tu, da so pomagali drugim teptati po učiteljstvu. Nosilci so bili starega sistema, zato je gotovo, dokler se oni ne premene, toliko časa zaupanja v šolske oblasti in garancije za drugačno postopanje, še nimamo.

Namen naše šole ni bil, kakor predpisuje učni red, učenje, ampak nabiranje čuní, lipovega cvetja itd. Mlada tovarišica, ti boš stresla lepo glavico in si mislila: To je bilo v Avstriji, sedaj smo pa v prosvitleni Jugoslaviji. Jaz pa pravim: Mi smo še preveč v starih razmerah!

Zato pa je resnica: Mi orjemo šefe ledino. Tudi v Jugoslaviji še ne razumejo, koliko koristi ima država od šole in učiteljstva. Prišli smo od mačehe pod oskrbnika, a daleč, daleč imamo še do — matere.

Mladi tovariši! Ker bo vsa državna moč v bodočnosti zavisela samo od višine ljudske izobrazbe, in ker more to dati ljudstvu samo šola, je sveta dolžnost vsake vlade, da zastavi vse sile za njo. Pri nas je začela država z nami šefe prizkušati, toda bi morala nositi šolo na rokah. Toliko časa pa, dokler tega ni, orjemo še ledino. Daleč imamo še do konca!

Prvo je, da se otresemo vseh onih faktorjev, ki so nam še s starim sistemom na vratu. Krajni šolski sveti, s svojimi predsedniki, ki so vsaj na Kranjskem »najboljši pedagogi«, nas tiščijo še vedno med svojimi koleno, in nam po svoji najsvetejši volji regulirajo sapnik do večjih in manjših vzdihov. Nadzorniki in okr. šol. sveti pa jim krepko pomagajo, da ostane toliko bolj ponižni — hlapci.

Ali že se vidi zora za gorami še skritega našega solnca. Ze prihaja razumevanje za šolo tudi v Jugoslavijo! Naši poslanci v Beogradu so pokazali pri glasovanju za naš gnotni položaj na potrebo šole. Naše odrešenje prihaja. Zato pa naj gre upanje v vašo srca, trdno sklenite delati, delati in zopet delati, za našo mladino za našo šolo, za naš stan! Našo mladino vzgojimo tako, da bo znala, kadar doraste, ceniti šolo in naš stan. Ne zanašajmo se na druge! Sami si moramo priboriti ugled, sami moramo zahtevati odpravo onih čudnih naprav — krajnih šol. svetov, ki nam mečejo trnje na pot. Delajmo složno, vsi za enega in eden za vse!

Nadajmo se, da kmalu oplodimo našo ledino ter je spremenimo v plodonošno njivo.

V tem upanju — bodite pozdravljeni!

Sorodstvo — pri nameščenju na istih šolah.

Zadnji odstavek razpisa višjega šol. sveta z dne 10. rožnika 1919 št. 8070 se glasi:

»Okrajni mestni šolski sveti naj pazijo, da ne bodo h kratu nastavljeni na eni in isti šoli oče-učitelj, ali oče in mati oba učitelja in hkrati sin-učitelj ali hči-učiteljica. Le proti učiteljskim zakonskim dvojicam ni pomisleka.«

Kot vzrok tej naredbi se navaja, »da bi vsled tega lahko nastale stranke med učiteljstvom ter se ugnezdilo gospodstvo učiteljske rodovine nad drugimi učitelji iste šole, kar bi povzročalo razpore in bilo v kvar šoli in v pohujšanje šolski deci!«

Ne morem si kaj, da ne bi k tej ne ravno preveč demokratični, ampak bolj avstrijski odredbi izrekel svoje pomisleke in ugovore. Nikakor pa s tem ne mislim odredbe kritikovati, ker vem, da je izšla iz najboljšega namena, da koristi šoli in ugledu učiteljstva.

Da bi bilo v kvar šoli, ako delujeta na isti šoli oče in sin ali hči, moram skoraj ugovarjati, ker sem že sam služboval na taki šoli, kjer sta bila oče-nadučitelj in hči-učiteljica. Napram nobenemu učitelju in učiteljici ni nadučitelj tako strogo nastopal, kakor proti lastni hčeri. Grajal je vsako najmanjšo nepravilnost, katero je pri nji zazpal, med tem, ko je nam drugim marsikaj pregledal. Mnogokrat je nas blagrovala hči-učiteljica, ker nimamo očeta za nadučitelja. In kako je pazil na njeno vedenje zunaj šole! On je bil namreč vedno mnenja, do mora biti njegova hči uzor učiteljice, da bi mu nihče od učiteljstva, niti od drugih ljudi, ne mogel očitati, da uživa njegova hči pri njem kako protekcijo. In kadar je bila kaka zabava, kako strogo je pazilo očetovsko oko na hčerko, med tem, ko se za nas druge ni brigal. Ali je bilo torej šoli v kvar, ker je bila hči-učiteljica na šoli. Menimo, da ne, ampak ravno nasprotno!

Kot drugi vzrok se navaja, da bi se ugnezdilo gospodstvo učiteljske rodovine nad drugimi učitelji, pri čemur bi trpel ugled učiteljstva. Gospoda moja, ako hočemo govoriti o gospodstvu učiteljske rodovine, moramo iti iskati vzroka istemu kam drugam.

Jaz mislim, da je vsaj 50 % žena nadučitelj, zlasti na deželi, ki v resnici izvršujejo gospodstvo v in zunaj šole nad podrejenim učiteljstvom. Saj je imela celo soproga nekega nadzornika glavno besedo pri oddaji provizoričnih učnih mest.

Ako bi hoteli to zlo odpraviti, morali bi upeljati celibat za vse nadučitelje! Nisem nikakor proti učiteljskim zakonskim

dvojicam. Vprašam pa: Kdo ima večji vpliv ali soproga na moža ali sin, ozir. hči, na očeta? Bodimo odkritosrčni in pritrđimo — prvemu!

Po mojem mnenju toraj tudi ugled šole ne trpi, ako delujeta na eni in isti šoli oče in sin, ozir. hči.

Iz lastne skušnje vem, da so nadučiteljevo hčerko, kot učiteljico, ljudje mnogo bolj spoštovali kot ostalo učiteljstvo in to vsled tega, ker je bil njen oče nadučitelj.

Ako se pa pripeti sempatam slučaj, da bi se v resnici hotelo ugnezditi vsled tega gospodstvo učiteljske rodovine, sem pa jaz prvi, ki bi zahteval, da se temu takoj napravi konec. Saj smo imeli in imamo še vedno dovolj prijateljev, ki bodo skrbeli za to, da šolske oblasti dovolj zgodaj o tem zvedo in to gospodstvo takoj preprečijo s tem, da prestavijo sina učitelja ali hčer-učiteljico pod drugo vodstvo.

Poglejmo pa sedaj še praktično stran, na katero se je treba v današnjih razmerah tudi ozirati!

Kako težko je začetniku učitelju ali učiteljici pri nastopu prve službe, zlasti v kakih zakotnih krajih, kjer niti stanovanja nima. Vse se ga brani vzeti pod streho, nihče mu ne mara dati hrane. Kako hitro izgubi tak učitelj(ica), v tem slučaju, svoje ideale, s katerimi je stopil v naš stan.

Nasprotno pa oni, ki je teh skrbi prost ter pride pod varno zavetje staršev, z veseljem nastopi svojo službo, ko mu odpadejo skrbi za stanovanje in hrano. Nadučitelj, ki ima sina učitelja, mi je rekel: »Ako mi dajo sina na mojo šolo, ga pustim pri učiteljstvu, ako ne, naj gre v drugo službo, k železnici, pošti, davkariji, sploh v tako službo, da bude v večjem kraju, kjer bude vsaj glede hrane preskrbljen. Fant je namreč bolj rahlega zdravja bil pri vojaki v najhujših soških bitkah, potem v italijanskem ujetništvu, a sedaj naj ga pošljejo morda v tak kraj, kjer bude zopet stradal in hiral ter legel v prerani grob. Vsaj eno, ali 2 leti bi ga imel rad doma, da se v domači oskrbi nekoliko pokrepča ter si nabavi najpotrebnejše obleke, obvala in perilo. Ako gre drugam, mu njegova plača niti za hrano ne bo zadostovala. Saj stane danes ena sama obleka od 1000—1500 K, kje je vse drugo? Ali naj hodi bos in raztrgan v šolo? Ako ostane doma, si bude lahko toliko prihranil, da si vsaj najpotrebnejše nabavi.« Tudi jaz se popolnoma strinjam s tem očetom!

Vzemimo še drugo dobro stran skupnega službovanja očeta in sina, ozir. hčere, na isti šoli.

Letos nastopijo službe tako imenovani »vojni maturanti« in celo kakor se name-rava učiteljski št. III. letnika. Kje bude tak mladenič dobil boljše prakse, temeljitejšega pouka, kot pri svojem očetu? Očetu bude gotovo največ na tem ležeti, da se njegov sin čim najbolj izvežba za učiteljski poklic, ker sem mnenja, da ti »novo pečeni« učitelji ne bodo nadučiteljem v posebno veselje. Nadomestiti jih bude pa vsekakor treba le na večrazrednicah, da bodo lahko hospitirali pri starejših kolegih in kolegijnjah.

Oče, ki ima že sina učitelja, je gotovo starejši, torej bude sina tudi uvajal v prakso tudi s tem, da mu pomaga pri njegovem uradnem poslovanju, pri čemur bude dobil sin tudi upogled v praktično šolsko življenje.

In hči-učiteljica bo pomagala v prostih urah materi pri kuhanju, gospodinjstvu, kar bude zopet le nji, a tudi pouku gospodinjstva v šoli v korist.

Mislím, da mi ni treba še nadaljnjih dokazov, da ni niti v kvar šoli, niti v po-

hujšanje šolski deci, ako delujeta na isti šoli oče in sin-učitelj ali hči-učiteljica.

Ugled učiteljstva in napredek šole vsled tega ne bude prav nič trpel, ampak po mojem mnenju, še pridobil.

Opisal sem samo solčne strani teh slučajev, oglašaj naj se morda kdo drugi, s senčnimi stranmi. Oglašijo naj se zlasti nadučitelji-očetje sinov in hčera-učitelj(ice).

Višji šolski svet naj pa blagovoli omenjeno odredbo razveljaviti ali pa vsaj ublažiti. Nadučitelj-oče.

KOMPOLJSKI:

Šolstvo v Mariboru.

Zadnji čas se je precej živahno razpravljalo, posebno v krajevnem časopisu, o šolstvu v Mariboru. Zato ne bo odveč, ako tudi v stanovskem glasilu učiteljstva izpregovorimo o tem vprašanju, ki je jako velikega pomena za razvoj in bodočnost naše najvažnejše severne postojanke.

Za srednje šolstvo je že padla kocka. Odpravljeni bodo vsi nemški srednješolski zavodi iz Maribora. Nemci bodo lahko študirali v Ljubljani, na nemških zavodih, dokler jih bude zadostno število. Rešitev tega vprašanja se mora imenovati zelo srečna in temeljita v vseh ozirih. Morda se zdi našim, maloštevilnim, pravim Nemcem kruta na prvi pogled. A država mora računati z bodočnostjo, kadar se preureja in si postavlja temelje. Čemu bi sama dajala priliko za škiljenje preko mej in vzdrževala umetno v obmejnem mestu, sebi nasprotujočo narodnost, ki jo je vzgojil in vzdrževal znani unicum — avstrijski sistem. Uverjeni smo, da bodo sedanji nasprotniki te temeljite preosnove čez nekaj let še hvaležni, da se je zgodilo tako. Nemci se bodo v Ljubljani temeljito priučili slovenščine in tudi njihova državopolitična vzgoja se bude vršila nemoteno bolje, nego bi bilo to možno v obmejnem Mariboru, kamor bude često pljusnil val razpoloženih njihovih bratcev iz Nemške Avstrije, preko mejnih kolov.

Drugače je z nižjeorganiziranim šolstvom, z ljudskimi in meščanskimi šolami. Širša javnost je najbrže mnenja, da so se te šole tudi že preustrojile, ko se je slišalo in pisalo o prevzetju narodnega šolstva v Mariboru in okolici začetkom meseca aprila, po slovenskem učiteljstvu. Temu pa ni tako! Medtem, ko je prevzelo naše učiteljstvo vsa učna mesta v bližnji okolici, kar je bilo edino pametno in umestno, je bilo nameščenih na mestnih ljudskih in meščanskih šolah le nekaj Slovencev in so prešla edinole voditeljska mesta v izključno slovenske roke.

Vsled tega je zelo težavno stališče za učiteljstvo obeh narodnosti, zlasti v sedanjih razburljivih časih, ko pogosto zavzame politično naziranje in narodnostno mišljenje ono stališče, katerega bi nikakor ne zavzelo v normalnih časih in razmerah. Saj otroci ne vidijo v svojih učiteljih — učiteljev, ampak samo eksponente te ali druge narodnosti. Da je bilo delo našega učiteljstva mnogo težje od dela nemškega učiteljstva, je samoobsebi umevno. Saj so prišli naši ljudje v nove, zelo težavne razmere in so morali prevzeti težjo polovico bremena na svoje rame. Morali so poučevati slovenščino v razredih svojih nemških tovarišev in se niso mogli vesti neženirano, ravno zaradi njih. Marsikateri Slovenec se je bridko pritoževal, da mora ravnó sedaj, ko imamo svojo državo, poučevati nemško, pisati nemške zapisnike in občevati v šoli

zaradi nemških kolegov — nemško. Razentega, že itak težkega dela v šoli, so se pridružile še druge okolnosti, ki so zagrenjevale požrtvovalno delo učitelstva, n. pr. stanovanjske in prehranjevalne razmere, neredno izplačevanje premikov v prvih mesecih. Doklad seveda ni bilo nobenih, dasi so se upravičeno pričakovale. Vrh tega ni našlo ravno mestno učiteljstvo tiste zaslombe in umevanja položaja pri šol. oblasteh, kakor se je pričakovalo in kakor bi bilo potrebno. Zlasti o novem mestnem šolskem nadzorniku se je čulo mnogo in upravičene kritike. Morda mož ni imel namena in je bil marsikdaj samo njegov ne ravno srečen nastop kriv, ampak splošen vtisk je bil končno le, da učiteljstvo ni videlo v njem prijatelja in zagovornika svojih in šolskih teženj, ampak brezobzirnega gospoda, ki ne lajša, temveč greni delo že itak težavno.

Nemško učiteljstvo se tudi ni lahko privadilo novim razmeram. Saj se ne more obračunati kakor bi trenil s sijajno preteklostjo na starem mestu in začeti novo delovanje, ki je ravno dijamentalno nasprotje prejšnjega. Kdo bi mu zameril,

ako še razen tega vpoštevava nesigurnost — vsaj za nje — končnoveljavni mej v tedanjem času? Ni prazna fabula in je docela umljivo, da se je nemško učiteljstvo pri domači konferenci jokalo, ko se je sklepalo o zaukazani proslavi godu kralja Petra.

Vse te razmere niso posebno ugodno uplivalo na šolo. Preveč in prehudih ekstremov na eni in premalo enotnosti na drugi strani. Ali je potem čudno, da se je začela nemška učenka jokati, ko bi morala deklamovati v proslavo kralja Petra pod njegovo sliko? Ali je čudno v takih okoliščinah, da so pisali šolarji o majniškem izletu v šolskih nalogah tako-le: »Wir haben Heil dir im Siegeskranz und andere Lieder gesungen und sind um 6 Uhr mit Eichenblättern und Kornblumen bekränzt nach Marburg gefahren.«

Že ta dejstva dovolj jasno osvetljujejo nezdruživo razmerje na šolah v Mariboru in njihovo nevzdržnost. Potrebna je temeljita remedurav in interesu šolstva, v interesu države in nje bodočnosti.

Toda o tem par besedi prihodnjič.

Nove draginjske doklade.

K objavljeni notici v zadnji številki »Učit. Tov.« glede novih draginjskih dokladov za učiteljstvo podajemo še sledeče podrobnosti iz naredbe ministrstva o draginjskih dokladah:

Vse dosedaj veljavne draginjske doklade so ukinjene. Mesto njih se računski od 1. julija t. l. uveljavijo sledeče draginjske doklade:

Z letno plačo, adjutom brez aktivitetne doklade (stanarine)	Mesečna doklada v kronah za razred							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
pod 2200 K	450	540	630	720	810	900	990	1080
od 2200 do izklj. 2800 K	500	590	680	770	860	950	1040	1130
od 2800 do izklj. 3600 K	550	640	730	820	910	1000	1090	1180
od 3600 do izklj. 4800 K	600	690	780	870	960	1050	1140	1230
od 4800 do izklj. 6400 K	650	740	830	920	1010	1100	1190	1280
od 6400 do izklj. 8000 K	700	790	880	970	1060	1150	1240	1330
od 8000 do izklj. 10.000 K	750	840	930	1020	1110	1200	1290	1380
od 10.000 do izklj. 14.000 K	800	890	980	1070	1160	1250	1340	1430
od 14.000 K dalje	850	940	1030	1120	1210	1300	1390	1480

Neozelenjeni, ki vzdržujejo stare starše ali starše so enaki oženjenim brez otrok.

Upokojeni, vdove in sirote.

Upokojeni državni uslužbenci, ki so stari nad 60 let, kakor tudi tisti, ki imajo manj kot 60 let, ali so nesposobni za katerokoli službo ali katerikoli zaslužek, potem upokojenke iste kategorije brez ozira na starost in zmožnost za zaslužek, dobivajo mesečno doklado:

Ako imajo mesečne pokojnine največ 100 K. = 300 K; ako imajo mesečne pokojnine 101 K do 150 K = 255 K; ako imajo mesečne pokojnine 151 K in več = 210 K.

Razen tega bodo dobivali upokojeni uslužbenci še po 90 K na mesec za ženo in po ravno toliko zav sakega otroka.

Te doklade za rodbino ne bodo dobivali, ako imajo člani družine lastno plačo ali lastni zaslužek. Istotako ne bodo dobivali te c. l. draginjske doklade upokojeni in upokojenke, ki imajo razen pokojnine še druge dohodke ali drug zaslužek ali ki niso državljani našega kraljestva.

Sirotam brez očeta in matere pripada po tej naredbi dvojna otroška doklada.

Načelne podrobnosti so razvidne iz Uradnega lista, štev. 125, z dne 29. julija t. l.

I. nezženjeni uslužbenci in vdovci brez otrok; II. oženjeni uslužbenci brez

otrok in vdovci z enim otrokom; III. oženjeni uslužbenci z enim otrokom in vdovci z dvema otrokoma; IV. oženjeni uslužbenci z dvema otrokoma in vdovci s tremi otroki; V. oženjeni uslužbenci s tremi otroki in vdovci s štirimi otroki; VI. oženjeni uslužbenci s štirimi otroki in vdovci s petimi otroki; VII. oženjeni uslužbenci s petimi otroki in vdovci s šestimi otroki; VIII. oženjeni uslužbenci z več kot petimi otroki in vdovci z več kot šestimi otroki.

V število otrok se smejo vračunati samo tisti otroci, ki imajo po veljavni predpisih pravico do preskrbe. Uslužbenci, ki so ločeni od žene, se štejejo med oženjene, če so dolžni skrbeti za njeno vzdrževanje.

Ožerjen uslužbenec, čigar žena je v aktivni državni službi, pa tudi sama dobiva to doklado, se izenači z vdovcem; ako je razlika med doklado, ki jo on dobiva na ta način, in med doklado, ki bi mu pripadla, če bi se z njim postopalo kot z oženjenim, večja od doklade njegove žene, se mu bo dala tudi ta razlika. Analogno je treba postopati, ako je državni uslužbenec oženjen z državno upokojenko.

Obdoveli državni uslužbenci so enaki oženjenim, ako vodijo gospodinjstvo dalje zaradi otrok, in sicer tako dolgo, dokler še ni najmlajši otrok izpolnil 12. leta.

Poviški se dobivajo po preteku vsakega tretjega službenega leta, tako da bo zadnja plača 5000 dinarjev.

Oni imajo pravico na brezplačno stanovanje in kurivo, ali na denarno doklado za to.

Nadalje, kakor je objavljeno v »Učit. Tov.«, konec se pa izpremeni sledeče:

»Isto plačo in pravico imajo tudi stalni učitelji (učiteljice), ki delujejo na zavodih: »Društvo Kralj Dečanski«, »Dom za sirote in zanemarjeno dečo«, in »Šola mladoletnih obsojencev«, kakor na drugih sličnih zavodih, če so od države ustanovljeni in so na njih nastavljeni kot upravitelji teh zavodov ali ako na njih delujejo kot učitelji ali vzgojitelji.«

Fr. Črnogoj: Osebna pola.

Tovariš Zolnir je sprožil zadnjič vprašanje osebne pole, ki se mi zdi tako važno, da se oglašim k besedi tudi jaz.

Ideja ni nova, ker je prišel na njo tovariš Likar že l. 1899, ki je bil takrat moj nadučitelj. Skupaj sva razmotrivala tisto vprašanje do dobrega, in po njegovem odhodu, tistega leta, sem jaz njegovo idejo tudi v dejanju izvršil.

Od l. 1900 vodim jaz za svojo šolo osebno polo za vsakega učenca, ki pa jo nazivam »matični list«. Propagiral sem matične liste pri okrajni konferenci in privatno med tovariši in mislim, da je na Kranjskem že več šol, ki take liste že vodijo, vsaj jaz sem marsikomu poslal že naproseni vzorec.

Le, da meni matični listi niso nadomeščali imenika, temveč je bilo to delo moja zasebna »zabava«, tedaj za nameček vsemu drugemu. Prednosti teh listov pa so bile tako velike, da jih od takrat vodim ravno dvajset let, ne da bi jih bil le enkrat izpustil. Vse one prednosti imajo, ki jih je navedel tovariš Zolnir, in še nekaj jih je, kar sem jih jaz izkusil v praksi.

Ob pričetku leta napišem vsakemu novincu »matični list« ali po Zolnirjevo: osebno polo.

To storim kar mogoče vestno, da so pomote glede podatkov točne. Te pole pridružim starim polam. Vse porazdelim po razredih, kar je storjeno v četrt ure. Vsak razrednik jih uredi po abecednem redu, kar je končano lahko v eni minuti — in tako je mogoče, da pišem razrednico, imenik in naznanila že prvi ali drugi dan, ako imam učence svojega okoliša v evidenci in vem, da se ne oglasi nihče več. Vsi prepisi podatkov se vrše vedno le iz originalov in tako so pomote res skoraj nemogoče posebno ko imam vedno list samo za enega učenca pred seboj in ne morem zaiti v višjo ali nižjo rubriko, kakor takrat, če prepisujem iz starega imenika.

Ob sklepu leta se vpišejo v polo končni redi, tako da je za zasledovanje določenih za 8 šol. let tudi samo osem stolpcev. Na ta način se tudi že kar mehanično ob prvem pogledu razvidi, koliko let hodi učenec v šolo in se vidi ves njegov napredek, kar je posebne važnosti tudi za razrednike višjih razredov, ki ob veliki diferenci, ki se morda pokaže pri redovanju, to redovanje tudi tembolj kritično izvrši, da se učenca ne godi krivica. — Ob izstopu učenca se vpišejo redi izpustnic v polo, z rdečo tinto.

Vse pole šoli dorašlih učencev se združijo v poseben ovoj in sicer tako, da so vedno v enem ovaju učenci, ki so istega leta rojeni, četudi niso istega leta izstopili. Prednost tega je, da vem jaz polo najti takoj, kakor hitro vem za otrokovo rojstno leto. Tako postopanje mi je prihranilo osobito v vojnih letih mnogo, mnogo nepotrebnega iskanja in jeze, ko je bilo sodišče še in še nad menoj, pa mi je bilo mogoče ustreči takoj, brez posebnega iskanja in to jako točno.

Pole učencev, ki obiskujejo sosedne ali višje šole, so hranjene v posebnem ovaju, enako pole učencev, ki so iz važnih vzrokov oproščeni, ali ki so se preselili. Ob pričetku vsakega šol. leta se te pole revidirajo, in tako ni možno, da se kak učenec izmuzne učiteljevi roki. In to vse brez posebnega duševnega napora — takorekoč mehanično!

Misel, da nastopi osebna pola na mesto imenika, radostno pozdravljam, kakor sploh vsako misel, ki stremi za tem, da se pisarniški posel po možnosti skrajša in se vse nepotrebno nelo odpravi.

Moja misel pa je, da naj ima osebna pola en sam list, ne dva. Zadostuje to popolnoma, ker mislim, da je razvoj učenca tudi dosti razviden, ako se vpišejo polam le končni redi in ne kvartalni. Kvartalni redi naj bodo razvidni iz ročnih katalogov, ki lahko postanejo uradni in jih bo ob sklepu šol. leta shraniti za vse slučaje v šol. arhivu.

Na delo tedaj, k uresničenju te ideje! Delo se brezprimerno skrajša in olajša, točnost v podatkih pa ne zmanjša, temveč poveča.

JOSIP GORIŠEK:

Meščanskošolsko izpit.

Pred seboj imam nemško delo »Metode Rustin: Lehrbefähigungsprüfung f. Bürgerschulen III. Fachgruppe«.

Pouk se vrši v obliki pisem. Delo je sestavljeno jako razumljivo, le lotiti se je dela s potrepljivim zanimanjem. Stvar je pa tudi zelo obširna. Posamezni predmeti obsegajo:

Pedagogika	748 strani,
Kemija	266 »
Prirodoslovje	566 »
Matematika	2306 »

a to še ni vse. Delo je nemško in treba je nemškim pojmom poiskati slovenskih. Poleg tega je obdelati tudi druge pedagoške spise. Učiteljem, ki so n. pr. obi-

skovali enoleten meščanski tečaj v Ljubljani, je bil ta izpit igrača. Tudi za učitelja, ki dejansko poučuje na meščanski šoli, je priprava na izpit zelo olajšana.

Za meščanskošolski tečaj sem se zgledal tudi jaz — pa me niso sprejeli — ker so bile razmere take.

Samostojno pripravljanje za meščanski izpit je pa združeno z ogromnim delom in mnogimi težavami.

Kar se tiče III. strokovne skupine — moram odkrito reči, da znanje, pridobljeno na učiteljski — razum pedagogike — ne pomaga mnogo — ali pa skoraj nič. Šele obdelovanje knjig, ki jih imam pred seboj, mi je odprlo pot v marsikateri temen kotiček.

Izmed vseh predmetov je ravno pedagogika ona veda, ki jo mora imeti učitelj jasno pred seboj, da ne postane vzgojno delo — neko mehanično opravljanje vsakdanjega posla. In v tem se loči učiteljski stan izmed vseh stanov.

Vsakomur — bodisi uradniku ali obrtniku itd. — je dan na razpolago čas, da premišljuje in išče tu in tam, kako naj zadevo reši. A v šoli imamo pred seboj žive akte, ki stavijo pred nas neprestano nove slučaje, ki jih moramo reševati kot nujne brez vsakih leksikonov in gibčnost nam da jasna slika pedagoškega znanja.

Zato si pa jaz mislim, da bi »Zveza« dosegla nadvse pameten uspeh, če bi provzročila izdajanje odloka, s katerim se dovoljuje dopolniti izpit iz pedagogike, kar naj velja kot dovršen izpit za meščanske šole. Tako bi marsikateri učitelj poglobil svoje znanje, pri čemur so mu pa sedaj ovira težave raznih drugih predmetov.

Pri izpitu iz drugih predmetov naj se učiteljem z izpitom iz pedagogike ta predmet spregleda.

Gotovo bi na ta način napravil meščanski izpit marsikateri učitelj, ki se sedaj boji preobširne tvarine.

Polemika.

K polemiki o čitankah. (Dopis. Prav pravi tovariš Račič v 28. številki »Učit. Tovariša«, da malo polemike ne škoduje dobri stvari; jaz sem se nasprotno mnenja, da še le polemika rešujočim se problemom daje pravo jasnost in veljavo — dostojna in stvarna polemika seveda — in želeli bi bilo, da bi se taka polemika med nami kaj bolj oživela. In tako tovar. Račiču prav nič ne zamerim, da se postavlja v nasprotje z mojim člankom, kajti preudarjamo in drug drugemu razsvetljujmo misli, da pridemo tem gotoveje do pravega!

Kar se tiče mojega članka, povdarjam, da imam v mislih le čitanke. — Gospodarski moment je lepa čednost, in se mora na njo vsekako ozirati tudi pedagog. Kot tak, oddelim tej čednosti tudi njen del na polju pouka s tem, da smatram čitanko pač kot edino knjigo, na katero sedaj reflektiram pri učenca, ker brez vseh drugih knjig lahko izhaja, a čitanke (berila) oziroma čtiva pa nikakor ne sme pogrešati, ker je to podlaga in zaklad za formalno in etično izobrazbo, brez katerega zaklada si uspešne vzgoje sploh misliti ne moremo.

Ker dajem idealizmu prednost pred realizmom, ne pripoznavam protežiranja gospodarskega stališča pred potrebnimi etične vzgoje. Predno je bilo ono, je bila ta, in kakor vse drugo, najde tudi gospodarsko vprašanje le v etični vzgoji svojo pravo oporo in veljavo. Varčevati iz »gospodarskih« ozirov, na račun vzgoje, je isto, kakor sploh ne imeti denarja za kulturne potrebe in beliti in lepšati hišo pri strehi zraven pa brezbržno gledati, kako se ruši stavba v temelju. In kakor varčevanje ni nikdar gospodarsko, kadar se mu žrtvujejo višji oziro, se tudi zagovarjanje vpeljave avstrijskih čitank, v kojih domuje namesto narodne vzgoje avstrijski duh, ne more imenovati — gospodarsko.

Za bivšega sužnja, ako hoče kazati razumevanje vrednosti svobode, je gotovo že sramotno, verigo, ki ga je držala v sponah, rabiti le samo za zavoro pri vozu. Koliko večja sramota pa bi bila, jo obešati na altar, kjer naj se zažiga najsvetlejša daritev najčistejšim in najlepšim uzorom! — Pred par dnevi je nekdo v »Nar.« ožigosal nekega župana, ki ima v obč. hiši na stenah obešene še vedno stare avstrijske »patrijarhe«. Dopisnik se mi zdi čisto na mestu; in kar se še celo volu ne prilaga, je tim manj spodobno za Jupitra; — avstrijske knjige za našo šolo niso čast, pa če jih kupimo, ali če jih dobimo tudi — zastonj.

Rad verjamem, da se nekaterniki ostali nedotaknjeni od oskrnavajočega duha; — čast njihovu izvanrednemu in-

Sankcija zakona o narodnih šolah.

Kakor nam iz Beograda brzobjavljajo, je bil zakon o premenbah in dopolnitvi zakona o narodnih šolah od 19. aprila 1904, ki je bil tatisnjen v »Učit. Tov.« dne 16. jul. t. l. štev. 29, dne 23. julija t. l. podpisan, s tem potrjen in stopi v veljavo v smislu določb.

Kakor poroča »Narodna Prosveta, št. 12., z dne 12. jul., je bil § 33. tega zakona v drugem čitanju, dne 9. julija t. l. izpremenjen, kakor sledi:

»Stalni učitelji — učiteljice so državni uradniki.

Stalni učitelj (učiteljica) je začeta plača 2400 dinarjev letno, a za tem se zviša po periodičnih poviških, katerih je devet. Prvih osem je po 300 dinarjev letno, a zadnji 200 dinarjev letno.